

**Университет Пучон
в городе Ташкент**

**Центр
науки и инноваций**

**СТУДЕНЧЕСКАЯ НАУКА:
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, КРЕАТИВНЫЕ ИДЕИ,
ПРОЕКТЫ И ИННОВАЦИИ**

***

**TALABALAR ILM-FANI:
DOLZARB MASALALAR, KREATIV G'OYALAR,
LOYIHALAR VA INNOVATSIYALAR**

***

**STUDENT SCIENCE:
TOPICAL ISSUES, CREATIVE IDEAS,
PROJECTS AND INNOVATIONS**

28 апреля 2023 года

ТАШКЕНТ

2. Abdullayeva D., Yarqulov R., Atabayeva N. Oila psixologiyasi. – Toshkent, 2015.
3. Tohirova M., Djuxanova N. Oila mustahkamligiga yoshlarning oila qurishga psixologik tayyorligining ahamiyati. – Jizzax, 2022. – 184-188 b.
4. Tohirova M., Djuxanova N. “Oiladagi tarbiyaning ta’lim jarayoniga ta’siri” maqola matni. – Toshkent, 2022. – 102-106 b.
5. Tohirova M., Djuxanova N. “Oilaviy nizolar ajralishga sabab bo’ladigan omillar hamda noto’liq oilalar va ularning farzandlar ruhiyati, tarbiyasiga salbiy ta’siri” maqola matni. – Toshkent, 2022.
6. Po’lodiy M.A. Oila odobi. – Farg’ona nashriyoti, 2012.

HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANISH HOLATI VA TENDENSIYALARI

Ergasheva Aziza Farmonovna

Buxoro davlat universiteti doktoranti

Annotasiya: Hunarmandchilik mahsulotlari deganda oddiy asboblar yordamida qo’lda ishlangan va mamlakat yoki mintaqaning madaniyati va an’alarini ifodalovchi mahsulotlar tushuniladi. Hunarmandchilik mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o’ynaydi, chunki ular valyuta tushumlarining asosiy vositasi bo’lib, kam kapital qo’yilmalarni talab qiladi va aholini ish bilan ta’minlaydi.

Kalit soʻzlar: hunarmandchilik, hunarmandchilik mahsulotlari bozori, hunarmandchilik turlari, hunarmandchilik mahsulotlari, yetakchi hunarmandchilik mahsuloti ishlab chiqaruvchilari.

Abstract: Handicraft products are products made by hand using simple tools and representing the culture and traditions of a country or region. Handicrafts play an important role in the economic development of the country, as they are the main means

of foreign exchange earnings, require low capital investment and provide employment to the population.

Key words: crafts, craft products market, types of crafts, craft products, leading craft product manufacturers.

Hunarmandchilik rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotining eng yirik tarmog‘i bo‘lib qolmoqda. Ko‘pgina rivojlanayotgan mamlakatlarda hunarmandchilik ishlab chiqarish hali ham mamlakatda bandlikning asosiy shakllaridan. Dunyoda hunarmandchilikning cheksiz ko‘p turlari mavjud - ham an'anaviy, ham zamonaviy. Eng mashhur turlari temirchilik, kulolchilik, duradgorlik, to‘quvchilik, yigirish, mo‘ynachilik, poyabzalchilik, charm, zargarlik va hokazo. Zamonaviy hunarmandchilik qadimiy an'analar va yangi texnologiyalarni o‘zida mujassam etgan butunlay o‘ziga xos, hatto yuqori darajada badiiy mahsulotlar ishlab chiqarish imkonini beradi.

So‘nggi yillarda onlayn chakana savdoning paydo bo‘lishi va turli elektron tijorat kanallarining ko‘payishi bilan iste'molchilar uchun hunarmandchilik mahsulotlarini sotib olish yanada qulaylik yaratildi. Bu butun dunyo ushbu mahsulotlarning sotilishini kuchaytirdi. Hunarmandchilik mahsulotlari bozori o‘shishiga turtki bo‘lgan yana bir omil - bu etnik dizayndan zamonaviy dizaynga o‘tish va ofislar va mehmonxonalarining ushbu mahsulotlarga bo‘lgan kuchli talabi hisoblanadi. Bundan tashqari, sayyohlik industriyasining o‘sib borayotgani mahalliy hunarmandlarga ko‘proq mahsulotlar ishlab chiqarish va ularni esdalik sovg‘alari (suvenirilar) va boshqa hunarmandchilik mahsulotlariga katta mablag‘ sarflashga tayyor bo‘lgan sayyohlarga sotish uchun keng imkoniyatlar yaratdi. Kapital qo‘yilmalarning pastligi tufayli hunarmandchilik tarmog‘i, ayniqsa Hindiston, Xitoy va Afg‘oniston kabi mintaqalarda rivojlanmoqda.

Hunarmandchilik mahsulotlari bozorini mintaqaviy nuqtai nazardan esa quyidagi guruhlariga ajratish mumkin: Osiyo-Tinch okeani, Shimoliy Amerika, Yevropa, Yaqin Sharq va Afrika, Lotin Amerika mintaqasi hududida joylashgan mamlakatlar. Mintaqaviy nuqtai nazardan, Shimoliy Amerika bozorda aniq ustunlikni

namoyish etadi, chunki mintaqadagi iste'molchilar qo'lda ishlangan zargarlik buyumlari, kiyim-kechak va qo'lda ishlangan uy aksessuarlari kabi hunarmandchilikka katta miqdorda pul sarflashga tayyor.

Jahon hunarmandchilik bozori hajmi 2021 yilda 680 milliard AQSh dollariga yetdi. Oldinga qarab, IMARC Group nashriyot prognoziga ko'ra hunarmandchilik mahsulotlari bozori 2027 yilga kelib 1,252 milliard AQSh dollariga yetishini kutmoqda, bu esa 2022-2027 yillar davomida 10,41% CAGR ko'rsatadi [5].

Yevropa Ittifoqi, JST va BMTning umumiy atamalariga ko'ra, hunarmandchilik faoliyati mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqarish bo'yicha asosan iste'mol maqsadlari uchun kichik partiyalarda, shu jumladan maxsus bilimlar, maxsus texnologiyalardan foydalangan holda individual buyurtmalar, ko'nikmalar, qobiliyatlar asosida kasbiy faoliyat turi tushuniladi.

Hozirgi kunda jahon hunarmandchiligi mahsulotlari rivojlanishining asosiy tendensiyalari qatorida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- Xom ashyo narxining oshishi. An'anaga ko'ra, hunarmandchilik mahsulotlari tabiiy xom-ashyolardan tayyorlanadi materiallar - yog'och, tosh, metall, paxta va boshqalar so'nggi bir necha yil ichida narxlar o'sishi deyarli barcha mahsulot bozorlarida kuzatilgan. Buning oqibati hunarmandchilik mahsulotlari narxining oshishi va hunarmandlar tomonidan arzonroq materiallarni izlashi;

- ishlab chiqarishni qisman mexanizasiyalash va innovasiyalarni birlashtirish. Bugungi kunda hunarmandchilik mahsulotlari ishlab chiqarishda texnologiya yanada keng tarqalmoqda.

- hunarmandchilik mahsulotlarini tarqatish kanallarini qisqartirish. Bir qator mamlakatlarda chakana sotuvchilar odatda sotib olishadi hunarmandchilik mahsulotlari to'g'ridan-to'g'ri, ya'ni mahalliy ishlab chiqaruvchilardan mintaqangizda yoki chet elda vositachilarni chetlab o'tish. Kelajakda ko'plab ulgurji importchilar xaridorlarning sezilarli darajada chiqib ketishi muammosiga duch kelishadi va ixtisoslashgan chakana savdo do'konlari - keskin narx raqobati bilan yuzlashishi mumkin.

- Elektron tarqatish kanallarini ishlab chiqish. Zamonaviy hunarmandchilik buyumlarini yarating iste'molchiga yordam beradigan elektron bozorlar (masalan, eBay, Amazon, Alibaba/Aliexpress) va ijtimoiy tarmoqlar (masalan, Facebook, Instagram va boshqalar). Global elektron tijorat platformalari tovarlarni eksport qilish imkonini berdi chakana savdo. Import va eksport nuqtai nazaridan global elektron tijorat buni osonlashtiradi bojxona tekshiruvi, qoida tariqasida, bojxona to'lovlari va xarajatlarni to'lashni istisno qiladi chet elda jismoniy do'konni saqlash. Shuni ta'kidlash kerakki, pandemiya 2020 yilda COVID-19 elektron savdoni rivojlantirish uchun, butun dunyo bo'ylab tarqatish o'ziga xos katalizator bo'lib xizmat qildi.

- Ishchi kuchining regressiyasi. Malakali hunarmandlarning ishini yosh avlodlar an'analarni davom ettirishga unchalik qiziqmaydilar. Xalqni himoya qilish uchun ko'plab mamlakatlarda yo'qolib ketgan ijodkorlik uchun maxsus dasturlar mavjud.

- Iste'molchilarning malakasi va talabchanligi ortib borishi. hunarmandchilik mahsulotlari xaridi bir nechta tanlovni afzal ko'radi, dizaynni o'zgartirishda moslashuvchanlik va sotuvchi hamkorlarning ishonchliligi, qo'shimcha ravishda to'g'ridan-to'g'ri ishlab chiqaruvchilar bilan, hatto xorijiy mamlakatlardan o'zaro hamkorlik qilishga intiladi.

- Hududlar, shaharlar va aholi punktlarining turizm strategiyalariga hunarmandchilikni integratsiyalash. Xalqaro va ichki turizmning o'sishi bilan hunarmandchilik mahsulotlariga bo'lgan talab ortishi kutilmoqda.

Mamlakatlar bo'yicha Hindiston, Xitoy va Eron hunarmandchilik mahsulotlari ishlab chiqarish va eksport bo'yicha ustunlik qiladi, jumladan, mahsulotning arzonligi va katta hajmda bo'lganligi bilan hami. Bu tendensiya yaqin kelajakda ham davom etishi ehtimoldan xoli emas. Ammo Xitoydan past sifatli kontrafakt tovarlarning katta to'liqini, shu jumladan O'zbekistonda ham bor.

Noyob qo'lda ishlangan hunarmandchilik mahsulotlari, shu jumladan, xalq amaliy san'atining global miqyosi hali ham juda kichik. Hindiston hunarmandchilik sohasi ishchi kuchining ko'pligi bilan ajralib turadi, ular mamlakat iqtisodiyotida muhim o'rin tutadi. Hindiston brend kapitali fondi ma'lumotlariga ko'ra mamlakatda 7

milliondan ortiq hunarmand bor. 67 mingdan ortiq Hindiston kompaniyalari hunarmandchilik mahsulotlarini ishlab chiqaradi va eksport qilish bilan shug'ullanadi. Hind hunarmandchilik mahsulotlari AQSh, Kanada, Buyuk Britaniya, Germaniya, Frantsiya, Italiya, Niderlandiya, Lotin Amerikasi, BAA va Avstraliya kabi yirik bozorlarga yetkazib beriladi.

Xitoy, ekspert hisob-kitoblariga ko'ra, hunarmandchilik mahsulotlarining yetakchi ishlab chiqaruvchilardan biridir. Ayni paytda mamlakatimizda ishlab chiqarishni ommaviy mexanizatsiyalash ishlari olib borilmoqda hunarmandchilik, asosan, barcha turdagi hunarmandchilik mahsulotlariga talabning yuqoriligi bilan bog'liq. Asosiy zavod tugunlari Jiangsu, Shandong, Hunan, Sichuan, Zhejiang, Guangdong, Fujian, Pekin, Shanxay va Tyanjin. Ayni paytda Xitoyda xalq hunarmandchiligini davlat tomonidan samarali qo'llab-quvvatlash amalga oshirilmoqda.

Lotin Amerikasi davlatlari ham hunarmandchilikning asosiy eksportchilari hisoblanadi. Xususan, Meksika, Kolumbiya, Peru, Gonduras, Gvatemala, Boliviya va El Salvador. AQSh Xalqaro taraqqiyot agentligi (USAID) tahlilchilariga ko'ra, bular hunarmandchilik sohasida yuqori eksport salohiyatiga ega mamlakatlardir. Afrikaning Gana, Janubiy Afrika, Mozambik, Malavi, Keniya va Tanzaniya davlatlari ham muvaffaqiyatli taklif qilmoqdalar va hunarmandchilik mahsulotlarini jahon bozorida ommalashtirmoqda.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, tarixiy shakllanishlarning o'zgarishi, davlat tuzilmasi va xo'jalik faoliyati tarkibidagi o'zgarishlar hamda texnologiyalarning rivojlanishi tufayli hunarmandchilik faoliyatining mohiyatini tushunish ham o'zgardi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Farmonovna E.A., Mirjonovna T.A., Aminovna J.G. National handicrafts and tourism // Вопросы науки и образования, № 9 (93). – 2020. – 23-26 с.
2. Ergasheva A.A handicraft and tourism industry // Центр научных публикаций (buxdu. uz), 3(3). – 2021.

3. Farmonovna E.A. Impact of Globalization in a Handicraft Perspective in Uzbekistan // Spanish Journal of Innovation and Integrity, 1. – 2021. – 9-13 p.
4. Ergasheva A.F. Возможности и достижения науки // Uzbekistan. – 2021. – В. 24.
5. IMARC Group // Handicrafts market: Global industry trends, share, size, growth, opportunity and forecast 2022–2027. – 2019.

A MODEL FOR PREPARING FUTURE EDUCATORS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES BASED ON A COMPETENCY APPROACH

Ergasheva Ba’rno Ziyavitdin qizi

Student of Master program

Tashkent State Pedagogical University

In the concept of development of the higher education system of the Republic of Uzbekistan until 2030, students receive independent education, critical and creative thinking, systematic thinking, formation of entrepreneurial skills, introduction of techniques and technologies aimed at developing competencies in the educational process, directing the educational process to the formation of practical skills, in this regard, advanced pedagogical technologies based on international educational standards, important tasks such as the extensive introduction of training programs and educational and methodological materials were defined.

Modernization of the educational system, changes that occur in the higher education system are necessary for the development of professional competence of employees of the educational institution. Currently, state educational standards of Higher Education are being introduced, innovations in educational content and technology are widely introduced, aimed at improving the quality of training of teachers of future professional education.

---

17. <i>Bo'riyeva S.R.</i> Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqotchanlikni.....	88
18. <i>Djuxanova N.H., Tohirova M.Z.</i> Oilaviy nizolar, kelishmovchiliklarning sabablari va ajralishning salbiy oqibatlari.....	94
19. <i>Ergasheva A.F.</i> Hunarmandchilik mahsulotlari bozorini rivojlanish holati va tendensiyalari.....	99
20. <i>Ergasheva B.Z.</i> A model for preparing future educators for professional activities based on a competency approach.....	104
21. <i>Ergasheva G.O.</i> Yolg'izlik hissining namoyon bo'lishi.....	109
22. <i>Ergashova Z.T.</i> O'quvchilarda iqtidorni belgilaydigan ta'lim samaradorligi..	113
23. <i>Farmonov A.A.</i> Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali aholi ishsizlik darajasini kamaytirishda xorij tajribasi.....	116
24. <i>Farmonov A.A.</i> Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida aholi bandligi ta'minlashning zamonaviy usullari.....	120
25. <i>Fazliddinova Z.D.</i> Listening as a teaching tool in EFL/ESL classes. Review of its significance and goals.....	123
26. <i>Jurayeva S.Z.</i> Ayollar tomonidan sodir etilgan jinoyatlar va.....	129
27. <i>Islomjonova N.I.</i> Maktabgacha ta'lim muassasalarida ijtimoiy ta'limni.....	135
28. <i>Khamrayev T.I.</i> Linguistic significance of phraseological units used in the novel "Starry Nights" (comparing examples in Uzbek and English)	139
29. <i>Khayrilloev S.</i> Advantages of innovative sustainable multipurpose space saving furnitures.....	145
30. <i>Kim E.A.</i> Сопоставительный анализ общих морфологических категорий имени существительного в русской и корейской лингвистике.....	150
31. <i>Mirjalilova M.</i> 3-7 yoshli bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qamrab olish muammolari.....	159
32. <i>Mulladjanov M.</i> Main trends in the formation of the Korean language.....	164
33. <i>Mukhamedova. A.</i> Ta'lim-tarbiya jarayonida "avtoritar" oilaning ta'siri.....	170
